

PISM | POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

BIULETYN

Nr 50 (1623), 3 kwietnia 2018 © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski ● Bartosz Wiśniewski ● Rafał Tarnogórski
Katarzyna Staniewska (sekretarz redakcji)

Karolina Borońska-Hryniewiecka ● Anna Maria Dynier ● Aleksandra Gawlikowska-Fyk
Sebastian Płóciennik ● Patrycja Sasnal ● Justyna Szczudlik ● Marcin Terlikowski ● Tomasz Żornaczuk

Znaczenie decyzji parlamentu XIII kadencji dla polityki ChRL

Marcin Przychodniak

Rezultaty sesji Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych (parlamentu Chin) zakończonej 20 marca potwierdziły dominującą pozycję Xi Jinpinga we władzach ChRL. Po raz drugi został on wybrany na przewodniczącego państwa, a przyjęta przez deputowanych nowelizacja konstytucji umożliwi mu dożywotnie pełnienie funkcji. Zmiany w rządzie i najwyższym kierownictwie przyjęte na szczeblu centralnym i potwierdzone przez parlament mogą m.in. oznaczać próby ożywienia dialogu z USA i UE. Podstawą rozwoju Chin ma być modernizacja gospodarki, również w oparciu o nowoczesne technologie.

Ogólnochińskie Zgromadzenie Przedstawicieli Ludowych (OZPL) to najważniejszy organ konstytucyjny ChRL. Faktycznie jednak jego decyzje wynikają głównie z rekomendacji Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Chin (KC KPCh). Zakończona sesja parlamentu XIII kadencji była więc poświęcona głównie wprowadzeniu w życie decyzji XIX zjazdu KPCh z października 2017 r.¹ W ten sposób zwieńczyła proces zmian w aparacie władzy i potwierdziła dominującą pozycję przewodniczącego Xi Jinpinga. Wśród decyzji OZPL uwagę zwraca 20 poprawek do chińskiej ustawy zasadniczej.

Zmiany w konstytucji ChRL. Najważniejszą zmianą wprowadzoną przez parlament było zniesienie (obowiązującego od 1982 r.) limitu dwóch kadencji dla przewodniczącego i wiceprzewodniczącego ChRL, co pozwala Xi legalnie zachować stanowisko na trzecią kadencję (po 2023 r.), a w praktyce nawet dożywotnio. Ponadto OZPL wprowadziło do preambuły tzw. myśl Xi Jinpinga, czyli koncepcję rozwoju społecznego i gospodarczego ChRL. Wzmocniło też rangę zasady nadrzędnej i kierowniczej roli KPCh, przesuwając tę regułę z preambuły do pierwszego artykułu. Wpisało także do konstytucji regulacje powołujące Państwową Komisję Nadzoru (PKN), która ma ścigać nadużycia pracowników instytucji państwowych (ok. 200 mln osób). PKN będzie najprawdopodobniej sama inicjować postępowania i mieć pozasądowe prawo do zatrzymywania osób podejrzanych czy zamrażania ich środków finansowych. W konstytucyjnej hierarchii została umieszczona wyżej niż np. Sąd Najwyższy. Pozostaje jednak podporządkowana KPCh. Nowy szef PKN, Yang Xiaodu, w hierarchii partyjnej stoi niżej od Zhao Leji, sekretarza Centralnej Komisji Inspekcji i Dyscypliny (CKID), tropiącej nadużycia w ramach KPCh, i jednocześnie podlega mu jako jego zastępca w CKID.

Zmiany w rządzie i innych instytucjach ChRL. Podczas zakończonej sesji OZPL wybrał najwyższe władze państwowe i zatwierdził skład rządu ChRL. Pracami OZPL, formalnie jako trzecia osoba w państwie, będzie kierował Li Zhanshu (członek Stałego Komitetu KPCh). Co znaczące, na wiceprzewodniczącego Chin powołano Wangę Qishana – byłego wicepremiera ChRL (2008–2013) i poprzedniego sekretarza CKID (2012–2017). Podczas XIX zjazdu KPCh został on odwołany z władz partii ze względu na przekroczenie dopuszczalnego wieku. Obecna nominacja jest nie tylko potwierdzeniem jego ścisłej współpracy z Xi, ale także wzrostu znaczenia wiceprzewodniczącego (do niedawna funkcji głównie reprezentacyjnej).

¹ Marcin Przychodniak, *XIX zjazd Komunistycznej Partii Chin: implikacje dla polityki wewnętrznej i zagranicznej*, „Biuletyn PISM”, nr 102 (1544), 27 października 2017 r.

Wang Qishan ma de facto pełnić funkcję zastępcy Xi, m.in. nadzorując politykę zagraniczną ChRL. Xi zgodził się również, aby Wang brał udział w pracach Stałego Komitetu KPCh (choć bez prawa głosu), mimo że jest jedynie szeregowym członkiem partii.

OZPL zatwierdziło również zmiany personalne i strukturalne w rządzie ChRL. Nominację na premiera otrzymał ponownie Li Keqiang, a wicepremierami zostali m.in. Han Zheng (jako pierwszy zastępca) oraz Liu He (zaufany doradca ekonomiczny Xi). Na radców stanu (stanowisko wyższe rangą od ministra, a niższe od wicepremiera) powołani zostali m.in. Wei Fenghe (sprawy obronne), Wang Yi (sprawy zagraniczne) i Zhao Kezhi (bezpieczeństwo publiczne). W kontekście planów gospodarczych znaczenie ma nominacja Yi Ganga na nowego gubernatora Ludowego Banku Chin (LBC). OZPL przyjęło ponadto program restrukturyzacji gabinetu, aby ograniczyć spory kompetencyjne oraz przyspieszyć proces decyzyjny.

Wyzwania gospodarcze. Parlament zatwierdził raport nt. założeń pracy rządu chińskiego w 2018 r. Zakłada on m.in. wzrost PKB na poziomie ok. 6,5% (w 2017 r. było to 6,9%). Premier Li Keqiang zapowiedział również obniżenie poziomu całkowitego zadłużenia (w 2017 r. wyniosło ok. 260% PKB), czemu ma m.in. służyć większy nadzór nad systemem finansowym ze strony LBC. Nie oznacza to jednak wstrzymania inwestycji infrastrukturalnych. Za koordynację polityki gospodarczej odpowiedzialny będzie wicepremier Liu He. Priorytetem jest zapewnienie przez władze korzystnych warunków do zaangażowania chińskich przedsiębiorstw na świecie, a wewnątrz kraju – budowa modelu gospodarki opartego na rozwoju nowoczesnych technologii zgodnie z programem „Made in China 2025”. Liu He mówił o tym m.in. na tegorocznym forum w Davos. W lutym br. złożył również wizytę w USA, gdzie próbował powstrzymać gospodarzy od wprowadzenia ceł na handel z ChRL, a także przekonać do intensyfikacji dwustronnego dialogu ekonomicznego.

Polityka zagraniczna. Decyzje OZPL zapowiadają istotną zmianę mechanizmów kształtowania polityki zagranicznej. Poza jej nadzorowaniem, wiceprzewodniczący Wang Qishan, z racji swego doświadczenia (w latach 2009–2012 współprzewodniczył chińsko-amerykańskiemu dialogowi strategiczno-ekonomicznemu), ma również bezpośrednio angażować się w relacje z USA. O trudności tego zadania świadczyć mogą ostatnie zapowiedzi prezydenta Donalda Trumpa w sprawie nałożenia ceł na import z Chin. Wangowi Qishanowi podlegać będzie Yang Jiechi, członek Biura Politycznego KPCh, były radca stanu i minister spraw zagranicznych. Jego zadaniem będzie koordynacja działań instytucji zaangażowanych w dyplomację. Wang Yi będzie w tej sytuacji główną osobą odpowiedzialną za realizację polityki zagranicznej. Jego awans na radcę stanu może wpłynąć na wzmocnienie pozycji MSZ – wcześniej często podważanej w sporach kompetencyjnych m.in. z Ministerstwem Handlu, np. w związku z inicjatywą Pasa i Szlaku.

Polityka zagraniczna pozostanie zdominowana przez dążenie do zwiększenia wagi ChRL w decyzjach dotyczących kwestii globalnych, w tym w ramach rywalizacji z USA. Wysoce prawdopodobne jest zaostrzenie polityki wobec Tajwanu i kontynuowanie rozbudowy sieci partnerów międzynarodowych z wykorzystaniem Pasa i Szlaku. Należy się spodziewać starań o zwiększenie kontaktów z USA czy UE. Miały temu służyć m.in. wizyty Liu He i Yanga Jiechi w Stanach Zjednoczonych w lutym br., kiedy udało się od USA uzyskać deklarację o wznowieniu tzw. kompleksowego dialogu ekonomicznego. Elementem odnowienia dialogu z UE może być ewentualna zmiana w polityce Chin wobec Europy Środkowo-Wschodniej. Władze chińskie rozważają m.in. zmniejszenie częstotliwości szczytów przywódców państw inicjatywy 16+1. Spotkania odbywałyby się co dwa lata, a nie co rok. Powodem jest rozczarowanie władz ChRL brakiem konkretnych efektów każdego ze szczytów, co ma uderzać w wizerunek uczestniczącego w nich premiera Chin. Oceniają również, że zmniejszenie intensywności kontaktów w ramach 16+1 zostałyby pozytywnie odebrane przez instytucje unijne i niektórych członków UE, którzy traktowali inicjatywę jako narzędzie antagonizowania państw europejskich przez Chiny.

Wnioski. Decyzje OZPL – zwłaszcza zmiany w konstytucji – mają przełomowe znaczenie. Oznaczają bowiem odejście od wcześniejszych koncepcji profesjonalizacji instytucji państwowych (przy jednoczesnym zachowaniu przywództwa partii), co miało sprzyjać rozwojowi Chin. W ocenie Xi jedynie scentralizowane kierownictwo partii skupione wokół jednej osoby oraz pełna partyjna kontrola nad strukturami państwa gwarantują realizację wyznaczonych celów: budowy „społeczeństwa o średniej zamożności” do 2021 r. (stulecie powstania KPCh) i osiągnięcia poziomu „państwa rozwiniętego” do 2049 r. (stulecie ChRL). Jednak wykorzystanie przez Xi zmiany konstytucji do wzmocnienia własnej pozycji politycznej może świadczyć o jego słabości. Nie zdołał on bowiem wypracować w KPCh na tyle silnej pozycji, aby móc nawet po zakończeniu rządów wpływać na procesy decyzyjne. Legitymizacja jego władzy opiera się na randze zajmowanych stanowisk partyjnych i państwowych, co odzwierciedlają postanowienia znowelizowanej ustawy zasadniczej. Symbolicznym tego potwierdzeniem było złożenie podczas zakończonej sesji OZPL – po raz pierwszy w historii Chin – przysięgi na konstytucję przez osoby wybrane na najważniejsze stanowiska państwowe i rządowe.